

Toplum Bilimleri Dergisi – Journal of Social Sciences

ISSN: 1306-7877 e-ISSN: 2147-5644

Haziran / June 2019, 25 : 27-54

Uluslararası Lojistik Faaliyetlerinde Gümrük İdarelerinin Rolü

The Role of Customs Administrations in International Logistics Functions

İrfan SÜER

Prof. Dr., Ankara HBV Üniversitesi, İİBF, Uluslararası Ticaret Anabilim Dalı,

Prof., Ankara HBV University, FEAS, Department of International Trade,

Ankara, Turkey

irsuer@gazi.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-8990-9453>

Adem EMRE

Ticaret Uzmanı, Ticaret Bakanlığı, İstanbul Gümrük ve Dış Ticaret Bölge Müdürlüğü,

Trade Policy Officer, Ministry of Trade, Istanbul Regional Directorate of Customs and Trade,

İstanbul, Turkey

a.emre@ticaret.gov.tr

<https://orcid.org/0000-0002-7905-5324>

Makale Bilgisi / Article Information

<http://dx.doi.org/10.29228/tbd.2007.25.6717>

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 16 Mayıs / May 2019

Kabul Tarihi / Accepted: 31 Mayıs / May 2019

Yayın Tarihi / Published: 23 Haziran / June 2019

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Haziran / June

Cilt / Volume: 25

Sayfa / Pages: 27-54

Copyright © Published by Toplum Bilimleri Dergisi – Journal of Social Sciences.

All rights reserved. www.toplumbilimleri.com

Uluslararası Lojistik Faaliyetlerinde Gümrük İdarelerinin Rolü

Öz: Uluslararası lojistik faaliyetleri arasında yer alan "gümrükleme" işleminin hızlı ve doğru şekilde planlaması ve en az hatayı içerecek şekilde tamamlanması küresel rekabet gücünü yukarı taşımada büyük rol oynamaktadır. Uluslararası alanda faaliyet gösteren işletmelerin nakliye, geçici depolama, antrepo işlemlerini hızlı, güvenli, eksiksiz ve hatasız yürütmesi için gümrük idarelerine sorumluluk düşmektedir. Yüksek lisans tez araştırmasına dayanılarak oluşturulan bu çalışma, bir yandan gümrük ve lojistik erbabının mevcut durum ve uygulamaları analiz etmesine olanak sağlarken, bir yandan da sektör bazlı çalışmalar için gümrük idarelerinin rollerinin değerlendirilmesi konusunda kaynak teşkil etmeyi amaçlamaktadır. Büyük bir rekabetin yaşandığı lojistik sektöründe gümrük idarelerinin rolünü ortaya koymak, idarelerin hizmet kalitelerini ve gümrük işlemlerinin verimliliğini algısal açıdan ölçmek ve son olarak dünya uygulamaları ile ülkemizdeki uygulamaları karşılaştırmak amacıyla hazırlanan bu çalışma, akademik anlamda önemli bir kaynak olmaya adaydır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Ticaret, Tedarik Zinciri Yönetimi, Uluslararası Lojistik, Taşımacılık, Gümrük.

The Role of Customs Administrations in International Logistics Functions

Abstract: Proper planning of the customs clearance process increases the competitiveness of the logistics sector. Likewise, the fast completion of customs procedures plays a major role in the competition level of the international logistics sector. Customs administrations play significant role in securing and completing customs requirements on transportation and warehousing. This study, which is based on master thesis research, will allow customs professionals to analyze the current situation and practices. On the other hand, it will assist as a resource for evaluating the role of customs administrations in sector-based studies. The study is prepared to reveal the role of customs administrations, to measure the service quality of customs administrations and the efficiency of customs procedures from a perceptual point of view and finally, to compare the practices in Turkey with world applications. This study is also a candidate for being an important academic source in the logistics sector where there is a great competition.

Keywords: International Trade, Supply Chain Management, International Logistics, Transportation, Customs.

GİRİŞ

Lojistik sektörünün kamu kurumlarından hızlı ve efektif bir performans beklmeleri normaldir. Sektörün beklenti içinde olduğu kurumlardan bir tanesi de gümrükleme faaliyeti nedeniyle gümrük teşkilatlarıdır.

Öte yandan, Türkiye başta olmak üzere dünyada, sektörün gümrük işlemlerinin yeterliliği konusunda olumsuz algıya sahip olduğu gözlenmektedir. Gümrük idareleri tarafından gerçekleştirilen çalışmaların bilinmesi, dahası bir lojistik süreç olarak gümrüklemenin öneminin farkına varılması, bu sürecin en doğru şekilde yürütülmesi ve yönetilmesi anlamına gelecektir. Bu farkındalık aynı zamanda rekabet için ivme olarak değerlendirilebilmektedir.

Bu kapsamda, öncelikle uluslararası lojistik sektörünün rekabet gücü ile gümrük idarelerinin üstlendiği roller arasındaki ilişkinin ortaya konması gerekmektedir. Daha sonra uluslararası lojistik faaliyetlerin etkinliği ile gümrük idarelerinin etkinliği arasındaki pozitif bir ilişki bulunmadığına bakılması gerekmektedir. İrdelenmesi gereken bir diğer ilişki de uluslararası lojistik faaliyetlerin etkinliği ile gümrük işlemlerinin etkililiği arasındaki ilişkidir.

Bu alanda yapılan akademik çalışmaların azlığı, literatür noksanlığı, bundan sonra yapılacak çalışmalara örnek olacak bir eserin akademiye kazandırılmasını gerekli kılmaktadır.

Konu hakkında günümüze değin yapılan araştırmalar genellikle lojistik faaliyetlerinde dış ticaretin rolü üzerine yoğunlaşmaktadır. Örneğini Ulusal lojistik faaliyetlerinde dış ticaretin rolünü değerlendiren bir çalışmaya göre uluslararası lojistik ile uluslararası ticaret arasında iki yönlü nedensellik ilişkisi bulunmaktadır (Tunç & Kaya, 2016).

Yapılan çalışmalarının pek azı lojistik sektörünün gümrük idarelerine bakış açısını değerlendirmiştir. Bu alanda ülkemizde yapılan üç adet lisansüstü düzeyde çalışma bulunmaktadır. Uluslararası ticaret kapsamında lojistik şirketlerinin gümrük faaliyetlerini Kapıkule Gümrük Kapısı örneğinde inceleyen en güncel araştırma 2012 yılında Berk Küçükaltan tarafından hazırlanmıştır (Küçükaltan, 2012).

Uluslararası lojistik ve gümrük işlemlerine ilişkin yapılan çalışmalar gümrüklerin uluslararası ticareti etkilediğini, güvenilir sınırların tedarik zinciri için önemli olduğunu ve yatırımcıların lojistik faaliyetler için potansiyel gümrük maliyetlerini hesaba kattığını kabul etmektedir (Heaver, 1992).

Literatür taraması neticesinde ulaşılan bazı araştırmaların değişken gümrük işlem sürelerini irdelediği gözlemlenmiştir. Bu çalışmalara göre lojistik faaliyetler ve bu faaliyetler sonucunda ortaya çıkan maliyet artışları ile bekleme süreleri arasında bir ilişki bulunmaktadır. (Taylor, Robideaux, & Jackson, 2004).

Literatürde var olan benzeri araştırmalar bir açıdan yeterli olmakla birlikte, bu çalışmalar gümrük idarelerinin ve gümrük işlemlerinin uluslararası lojistik faaliyetlerini ne kadar etkilediği konusunda yetersiz kalmaktadır.

1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışma teorik olarak; uluslararası lojistik faaliyetlerinde gümrük idarelerinin rolünü ve özellikle Türk Gümrük İdaresinin uygulamaya koyduğu gümrük işlemlerinin lojistik sektörü açısından önemini ortaya koymayı hedeflemektedir. Diğer bir ifadeyle araştırmanın amacı; rekabetin yaşandığı lojistik sektörde gümrük uygulamalarının ve gümrük idarelerinin rolünü ortaya koymaktır. Bu araştırma bir yandan lojistik temsilcilerinin mevcut tabloyu ve iş akışlarını analiz etmesi anlamına gelirken bir yandan da standardizasyon çalışmalarında gümrük idarelerinin rollerinin değerlendirilmesi için kaynak teşkil edecektir.

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Uluslararası lojistik faaliyetlerinde gümrük idarelerinin rolünün belirlenmesine yönelik yapılan araştırma için oluşturulan modelde, uluslararası lojistik sektörünün rekabet edebilirlik algısı ile gümrük teşkilatlarının rolleri, idarelerin etkinliği ve gümrük işlemlerinin etkililiği arasındaki algısı arasındaki ilişki kurgulanmıştır.

Uluslararası lojistik faaliyetlerine ilişkin olarak, bu çalışmada yapılan açıklamalar Türkiye'deki anlayış ve uygulamaları esas almaktadır. Ülkemiz gümrük idarelerinin işlem süreçleri bazı durumlarda aynı sayılmıştır.

Türkiye’de küresel pazara yönelik lojistik faaliyeti gerçekleştiren firma sayısı 1.000’den fazladır. Aynı zamanda araştırmanın evrenini teşkil edecek bu sayıya DTO, UND, UTİKAD gibi dernek ve sivil toplum kuruluşları dahil edilmektedir. UTİKAD’ın verilerine göre Uluslararası Taşımacılık ve Lojistik Hizmeti ile uğraşan 457 firma bulunmaktadır (UTİKAD). Bu nedenle, araştırmanın örneklemini, yalnızca araştırma ile ilgili bilgi ve tecrübeye sahip UTİKAD üyesi firmalar (aynı zamanda çoğunlukla UND üyesi oldukları için) ile sektöre hizmet veren 16 dernek ve sivil toplum kuruluşu oluşturmuştur. Bu nedenle, ankette tam sayılı örnekleme yer verilmiştir.

2.1 Veri Toplama Tekniği

Araştırmada kullanılan verilerin toplanmasında; kütüphanelerden, akademik veri tabanlarından, hazırlanan rapor ve belgelerden, bilimsel yayın tarama sitelerinden, medya ve web sitelerinin arşivlerinden, resmi web sitelerinden elde edilen birincil ve ikincil kaynaklardan istifade edilmiştir.

Ayrıca birincil verilerin elde edilmesinde anket yöntemi kullanılmıştır. Çalışma süresince çeşitli sivil toplum kuruluşu ve firmanın yetkilileri ile yüz yüze ve telefonda görüşmeler gerçekleştirilmiştir. UND'nin daha önceki yıllarda hazırlamış olduğu bilgi ve belgelerden istifade edilmiştir. Sivil toplum kuruluşlarının bazılarında ziyaretler gerçekleştirilerek araştırma konusu hakkında fikir ve görüşlerine başvurulmuştur. Dernek ve firma yöneticileri ile anket soruları hakkında istişarelerde bulunulmuştur. Bazı kuruluşların yönetici kadrolarından destek alınmıştır. Türk Gümrük Teşkilatının (Ticaret Bakanlığı) uzman ve idarecileri ile gerek araştırma konusu gerekse anket soruları üzerinde görüş alışverişinde bulunulmuştur.

Yapılan çalışmalardan ve istatistiklerden elde edilen bilgilerin de değerlendirildiği çalışmada, veriler özellikle birebir görüşme veya e-posta iletişim yöntemi ile elde edilmiştir. Araştırmada geleneksel yöntemlerle birlikte, anketlerin uzaktan doldurulabilmesi amacıyla "online form tekniği (online survey tool)" kullanılmıştır. E-posta, telefon ve yüz yüze görüşme seçeneği dışında "Linkedin" gibi iş camiası için hazırlanan sosyal medya kanalları üzerinden "mesajlaşma" seçeneği de tercih edilmiştir.

Anket için yaklaşık 500 firma ve derneğin temsilcisi ile iletişime geçilmiş, 131 temsilciden geri dönüş alınmıştır. Bu anketlerin 5 tanesi geçersiz (boş), 126 tanesi geçerli sayılmıştır.

2.2 Verilerin Analizi

Araştırma kalitatif bir çalışma olmuştur. Çalışma verileri değerlendirilirken betimleyici istatistiksel yöntemler kullanılmıştır. Verilerin yorumlanabilmesi için frekans analizi yapılmış, çeşitli test teknikleri uygulanmıştır.

Araştırmada "Açımlayıcı Faktör Analizi" ölçeklerin yapı geçerliğinin belirlenmesinde, Cronbach's Alfa katsayısı güvenilirlik düzeyinin belirlenmesinde hesaba dahil edilmiştir. Araştırmada belirlenen faktörler için faktör analizleri gerçekleştirilmiş, akabinde ölçek puanları hesaplanmıştır, basıklık ve çarpıklık katsayıları incelenmiştir. Buradaki amaç puanların normal dağılıma uygunluğunun belirlenmesidir. Basıklık ve çarpıklık katsayıları ölçeklerden elde edilmiştir ve bu katsayıların "+3" değeri ile "-3" değeri arasında oluşması normal dağılım için yeterli olarak değerlendirilmektedir (Groeneveld & Meeden, 1984; Moors, 1986; Hopkins & Weeks, 1990; DeCarlo, 1997).

Tablo 1: Puanların Basıklık ve Çarpıklık Katsayıları

	n	Çarpıklık	Basıklık
Rekabet Algısı	126	0,131	0,002
Farkındalık	126	-0,644	0,234
Olumsal Bilgiler	126	-0,104	-0,128
Yönetişim Rolü	126	-0,334	-0,455
Kolaylaştırma Rolü	126	-0,615	0,598
Gümrük İdarelerinin Rolü	126	-0,274	-0,414
Gümrük İdarelerinin Etkinliği	126	0,157	0,003
Gümrük İşlemlerinin Etkililiği	126	0,196	-0,196

Tablo 1'de yer alan katsayılar irdelendiğinde her bir puanın basıklık ve çarpıklık değerlerinin tam olarak "-3" ile "+3" değerleri arasında yer aldığı anlaşılmaktadır. Böylesi bir sonuç neticesinde puanların normal dağılım gösterdiği kanaatine varılmıştır. Bu kapsamda, yani puanların normal dağılım göstermesi sebebi ile araştırmada parametrik test teknikleri kullanılmıştır. Ölçek puanları "1" ila "5" puan arasında değişmekte olup kesme puanı "3" puan olarak alınmıştır. Bu sonuca göre herhangi bir ölçek puanının üçten az olması katılımın düşük olduğu üçten fazla olması ölçeğe katılımın yüksek olduğu anlamına gelmektedir.

Buna göre ölçek puanlarının 3 puanından anlamlı farklılık gösterme durumu tek örneklem t testi ile analiz edilirken puanların demografik özelliklere göre farklılık gösterme durumunun

analiz edilmesi için "t testi" ve "ANOVA testi" kullanılmıştır. T testi, 2 gruplu demografik değişkenlerin analizinde kullanılırken ANOVA testi k ($k > 2$) gruplu değişkenlerin analizinde kullanılmıştır. Ölçek puanlarının ilişkisi ise "pearson korelasyon testi" ile belirlenmiştir.

Açımlayıcı Faktör Analizi

Araştırmada kullanılan ölçeklerin yapı geçerliğini tespit etmek için açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin faktör analizine uygun olup olmadığını anlamak amacıyla KMO ve Bartlett testi yapılmıştır. KMO katsayısı örneklemin büyüklüğünü test etmek için hesaplanırken normal dağılım koşulu Bartlett testiyle incelenmektedir. Bu kapsamda KMO testi ölçüm sonucunun 0,50 ve daha üstü, Bartlett küresellik testi sonucunun da istatistiksel olarak anlamlı olması gerekmektedir (Jeong, 2005) Faktör analizi işleminde ölçek maddelerinin faktörlere atanması ya da ölçekten çıkarılması işlemlerinde faktör yükü değerlerine bakılmıştır.

Güvenirlilik Analizi

Cronbach's alfa katsayısı ölçeğin güvenirlilik düzeyini vermektedir. Katsayı 0 ile 1 arasında değişmektedir. Alfa (α) katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenirliliği şu şekilde yorumlanmaktadır (Nunnally, 1967).

- $0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir,
- $0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçeğin güvenirliliği düşüktür,
- $0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir,
- $0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

3. BULGULAR

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular aşağıda kaleme alınmıştır.

3.1 Kişi ve Şirket Bilgileri

Yapılan araştırmaya katılan çalışanların %10,3'ü Sivil Toplum Kuruluşu (STK) veya Dernek'te çalışırken %89,7'si Firma veya Acente'de çalışmaktadır. Çalışanların %8,8'i lise, %4,8'i önlisans, %71,2'si lisans ve %15,2'si lisansüstü eğitim düzeyindedir. Bununla birlikte

çalışanların %29,6'sı gümrük müşaviri, %29,6'sı üst kademe yönetici, %14,4'ü orta kademe yönetici iken %18,4'ü diğer pozisyonlarda çalışmaktadır.

Araştırmaya katılan çalışanların görev yaptığı kuruluşların %10,3'ü sektörde 1-5 yıl arası süredir faaliyet gösterirken %16,7'si 5-10 yıl, %13,5'i 11-15 yıl, %15,1'i 15-20 yıl, %15,1'i 20-25 yıl ve %29,4'ü 25 yıl ve daha uzun süredir faaliyet göstermektedir.

3.2 Şirketlerin Lojistik Faaliyetlerine İlişkin Bilgiler

Araştırmaya katılan kişilerin görev aldığı kuruluşlar %59,5 oranla Gümrükleme alanında faaliyeti gösterirken %53,2 oranla Nakliye / Taşımacılık, %39,7 oranla Depolama ve %37,3 oranla Danışmanlık/ Müşavirlik alanında faaliyet göstermektedir.

Kuruluşların uluslararası lojistik faaliyet bölgeleri %77,0 oranla Avrupa, %50,0 oranla Balkanlar, %39,7 oranla Orta Doğu ve Kuzey Afrika ve %38,1 oranla Asya ve Pasifik'tir.

3.3 Anket Ölçek İfadelerine Katılım Düzeyleri

Tablo 2'de yer alan sonuçlara göre Olgusal Bilgiler ölçeğinde en fazla ve en düşük katılım gösterilen ifadeler aşağıda verilmiştir.

- "1. Gümrük, uluslararası ticaret ve lojistik alanlarında atılan adımlardan haberdarız." ifadesi için katılım puanı 3,62 düzeyindedir ve katılım yüksektir.
- "2. Gümrük idaresi karşısında haklarımızı ve yükümlülüklerimizi biliyoruz." ifadesi için katılım puanı 4,06 düzeyindedir ve oldukça yüksektir.
- "3. Sıklıkla gümrük işlemine konu lojistik faaliyeti gerçekleştiriyoruz." ifadesi için katılım puanı 4,14 düzeyindedir ve katılım oldukça yüksektir.
- "4. Sıklıkla gümrük, uluslararası ticaret ve lojistik alanlarında eğitim programlarına katılmaktayız veya personelimize eğitim vermekteyiz." ifadesi için katılım puanı 3,26 düzeyindedir ve katılım yüksektir.
- "5. Türkiye'nin lojistik altyapısı yeterli düzeydedir." ifadesi için katılım puanı 2,7 düzeyindedir ve katılım düşüktür.
- "6. Uluslararası lojistik faaliyeti gerçekleştiren yerli firmalarımız yeterli niteliğe sahiptir." ifadesi için katılım puanı 2,92 düzeyindedir ve katılım düşüktür.
- "7. Lojistik hizmet kalitesi yeterli düzeydedir." ifadesi için katılım puanı 2,98 düzeyindedir ve katılım düşüktür.
- "8. Uluslararası nakliyatlar izlenebilir ve şeffaftır." ifadesi için katılım puanı 3,02 düzeyindedir ve katılım yüksektir.

- "9. Uluslararası nakliyatlar zamanında yapılabilir." ifadesi için katılım puanı 3,17 düzeyindedir ve katılım yüksektir.
- "10. Gümrük işlemlerinden sorumlu müşavirimizden/firma temsilcimizden memnunuz." ifadesi için katılım puanı 3,99 düzeyindedir ve katılım yüksektir.
- "11. Gümrük işlemleri faaliyetlerimizde önemli yer tutmaktadır." ifadesi için katılım puanı 4,52 düzeyindedir ve katılım çok yüksektir.

Tablo 2: Olgusal Bilgiler Ölçeği İfadeleri Katılım Düzeyi

	Hiç katılmıyorum		Az katılmıyorum		Orta derecede katılmıyorum		Çok katılmıyorum		Tamamen katılmıyorum		X	p
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
1. Gümrük, uluslararası ticaret ve lojistik alanlarında atılan adımlardan haberdarız.	4	3,2	13	10,3	44	34,9	31	24,6	34	27,0	3,62	1,09
2. Gümrük idaresi karşısında haklarımızı ve yükümlülüklerimizi biliyoruz.	3	2,4	12	9,5	16	12,7	39	31,0	56	44,4	4,06	1,08
3. Sıklıkla gümrük işlemine konu lojistik faaliyeti gerçekleştiriyoruz.	10	7,9	3	2,4	17	13,5	25	19,8	71	56,3	4,14	1,22
4. Sıklıkla gümrük, uluslararası ticaret ve lojistik alanlarında eğitim programlarına katılmaktayız veya personelimize eğitim vermekteyiz.	16	12,7	18	14,3	41	32,5	19	15,1	32	25,4	3,26	1,33
5. Türkiye'nin lojistik altyapısı yeterli düzeydedir.	13	10,3	40	31,7	52	41,3	14	11,1	7	5,6	2,70	0,99
6. Uluslararası lojistik faaliyeti gerçekleştiren yerli firmalarımız yeterli niteliğe sahiptir.	7	5,6	34	27,0	54	42,9	24	19,0	7	5,6	2,92	0,95
7. Lojistik hizmet kalitesi yeterli düzeydedir.	5	4,0	32	25,4	56	44,4	27	21,4	6	4,8	2,98	0,91
8. Uluslararası nakliyatlar izlenebilir ve şeffaftır.	10	7,9	27	21,4	51	40,5	26	20,6	12	9,5	3,02	1,06
9. Uluslararası nakliyatlar zamanında yapılabilir.	7	5,6	20	15,9	49	38,9	45	35,7	5	4,0	3,17	0,94
10. Gümrük işlemlerinden sorumlu müşavirimizden/firma temsilcimizden memnunuz.	4	3,2	4	3,2	23	18,3	53	42,1	42	33,3	3,99	0,97
11. Gümrük işlemleri faaliyetlerimizde önemli yer tutmaktadır.	1	0,8	4	3,2	7	5,6	30	23,8	84	66,7	4,52	0,81

Bu sonuçlara göre; gümrük işlemleri lojistik faaliyetlerinde önemli yer tutmaktadır. Ankete katılan kuruluşlar sıklıkla gümrük işlemine konu lojistik faaliyeti gerçekleştirmektedir ve bu kuruluşların temsilcileri gümrük idareleri karşısında haklarımızı ve yükümlülüklerini iyi bilen, farkındalığı yüksek temsilcilerdir. Ayrıca bu kuruluşların sorumlu gümrük müşavirlerinden veya dış ticaret temsilcilerinden memnun olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3'te yer alan sonuçlara göre Gümrük İdarelerinin Rolü ölçeğinde en fazla ve en düşük katılım gösterilen ifadeler aşağıda verilmiştir.

- "1. Gümrük teşkilatının uluslararası ticareti dengeleyici rolü bulunmaktadır (ilave vergiler, ticaret politikası önlemleri, dengeleyici tedbirler vb)." ifadesi için katılım puanı 3,9 düzeyindedir ve katılım yüksektir.

- "2. Gümrük teşkilatının uluslararası ticareti düzenleyici rolü bulunmaktadır (mevzuat vb)." ifadesi için katılım puanı 3,98 düzeyindedir ve katılım yüksektir.
- "3. Gümrük teşkilatının gümrüklü alanlarda (iç gümrük dahil) bütünleştirici, entegrasyonu sağlayıcı bir rolü bulunmaktadır." ifadesi için katılım puanı 3,67 düzeyindedir ve katılım yüksektir.
- "4. Gümrük teşkilatının uluslararası rekabet ve büyüme konusunda önemli bir rolü bulunmaktadır." ifadesi için katılım puanı 3,86 düzeyindedir ve katılım yüksektir.
- "5. Gümrük teşkilatı bir gelir toplama birimidir." ifadesi için katılım puanı 3,82 düzeyindedir ve katılım yüksektir.
- "6. Gümrük teşkilatı bir muhafaza ve kaçakçılıkla mücadele birimidir." ifadesi için katılım puanı 3,87 düzeyindedir ve katılım yüksektir.
- "7. Gümrük teşkilatı uluslararası ticarete eşya hareketlerini ve bunlara ilişkin diğer iş ve işlemleri takip eden, düzenleyen ve yöneten birimdir." ifadesi için katılım puanı 4,22 düzeyindedir ve katılım oldukça yüksektir.
- "8. Gümrük teşkilatı vizyoner, öngörülü bir birimdir" ifadesi için katılım puanı 3,16 düzeyindedir ve katılım yüksektir.
- "9. Gümrük teşkilatı sektörün ihtiyaçlarına cevap veren, çözüm üreten ve paydaşlarını dikkate alan bir birimdir." ifadesi için katılım puanı 2,88 düzeyindedir ve katılım düşüktür.
- "10. Gümrük idareleri lojistik faaliyetler sırasında kilit rol üstlenmektedir." ifadesi için katılım puanı 4,03 düzeyindedir ve katılım oldukça yüksektir.
- "11. Gümrük idareleri lojistik merkezlerde kilit rol üstlenmektedir." ifadesi için katılım puanı 3,85 düzeyindedir ve katılım yüksektir.
- "12. Gümrük idareleri tedarik zinciri güvenliğinin sağlanması konusunda kilit rol üstlenmektedir (emniyet ve güvenlik, verilerin gizliliği, terörizmle mücadele vb)." ifadesi için katılım puanı 3,83 düzeyindedir ve katılım yüksektir.
- "13. Gümrük idareleri gümrük işlemlerinin basitleştirilmesi konusunda kilit rol üstlenmektedir." ifadesi için katılım puanı 3,66 düzeyindedir ve katılım yüksektir.
- "14. Gümrük idareleri gümrük işlemlerinin hızlandırılması konusunda kilit rol üstlenmektedir." ifadesi için katılım puanı 3,74 düzeyindedir ve katılım yüksektir.
- "15. Gümrük idareleri inisiyatif alır." ifadesi için katılım puanı 2,48 düzeyindedir ve katılım düşüktür.
- "16. Gümrük kapılarında tek söz sahibi gümrük idareleridir." ifadesi için katılım puanı 3,68 düzeyindedir ve katılım yüksektir.
- "17. Gümrük kapılarında beklemenin sorumlusu yalnızca gümrük idareleridir." ifadesi için katılım puanı 2,9 düzeyindedir ve katılım düşüktür.

Tablo 3: Gümrük İdarelerinin Rolü Ölçeği İfadeleri Katılım Düzeyi

	Hiç katılmıyorum		Az katılmıyorum		Orta derecede katılmıyorum		Çok katılmıyorum		Tamamen katılmıyorum		X	p
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
1. Gümrük teşkilatının uluslararası ticareti dengeleyici rolü bulunmaktadır (ilave vergiler, ticaret politikası önlemleri, dengeleyici tedbirler vb).	5	4,0	9	7,1	26	20,6	40	31,7	46	36,5	3,90	1,10
2. Gümrük teşkilatının uluslararası ticareti düzenleyici rolü bulunmaktadır (mevzuat vb).	2	1,6	10	7,9	25	19,8	40	31,7	49	38,9	3,98	1,03
3. Gümrük teşkilatının gümrüklü alanlarda (iç gümrük dahil) bütünlendirici, entegrasyonu sağlayıcı bir rolü bulunmaktadır.	7	5,6	8	6,3	38	30,2	40	31,7	33	26,2	3,67	1,10
4. Gümrük teşkilatının uluslararası rekabet ve büyüme konusunda önemli bir rolü bulunmaktadır.	5	4,0	10	7,9	29	23,0	36	28,6	46	36,5	3,86	1,12
5. Gümrük teşkilatı bir gelir toplama birimidir.	11	8,7	8	6,3	25	19,8	31	24,6	51	40,5	3,82	1,27
6. Gümrük teşkilatı bir muhafaza ve kaçakçılıkla mücadele birimidir.	11	8,7	6	4,8	23	18,3	35	27,8	51	40,5	3,87	1,25
7. Gümrük teşkilatı uluslararası ticarete eşya hareketlerini ve bunlara ilişkin diğer iş ve işlemleri takip eden, düzenleyen ve yöneten birimdir.	0	0,0	8	6,3	17	13,5	40	31,7	61	48,4	4,22	0,91
8. Gümrük teşkilatı vizyoner, öngörülü bir birimdir	20	15,9	18	14,3	32	25,4	34	27,0	22	17,5	3,16	1,32
9. Gümrük teşkilatı sektörün ihtiyaçlarına cevap veren, çözüm üreten ve paydaşlarını dikkate alan bir birimdir.	21	16,7	27	21,4	40	31,7	22	17,5	16	12,7	2,88	1,25
10. Gümrük idareleri lojistik faaliyetler sırasında kilit rol üstlenmektedir.	3	2,4	9	7,1	26	20,6	31	24,6	57	45,2	4,03	1,08
11. Gümrük idareleri lojistik merkezlerde kilit rol üstlenmektedir.	3	2,4	12	9,5	35	27,8	27	21,4	49	38,9	3,85	1,12
12. Gümrük idareleri tedarik zinciri güvenliğinin sağlanması konusunda kilit rol üstlenmektedir (emniyet ve güvenlik, verilerin gizliliği, terörizmle mücadele vb).	7	5,6	8	6,3	29	23,0	38	30,2	44	34,9	3,83	1,15
13. Gümrük idareleri gümrük işlemlerinin basitleştirilmesi konusunda kilit rol üstlenmektedir.	11	8,7	10	7,9	34	27,0	27	21,4	44	34,9	3,66	1,27
14. Gümrük idareleri gümrük işlemlerinin hızlandırılması konusunda kilit rol üstlenmektedir.	12	9,5	12	9,5	23	18,3	29	23,0	50	39,7	3,74	1,33
15. Gümrük idareleri inisiyatif alır.	40	31,7	30	23,8	27	21,4	13	10,3	16	12,7	2,48	1,37
16. Gümrük kapılarında tek söz sahibi gümrük idareleridir.	12	9,5	9	7,1	29	23,0	33	26,2	43	34,1	3,68	1,28
17. Gümrük kapılarında beklemenin sorumlusu yalnızca gümrük idareleridir.	18	14,3	38	30,2	31	24,6	16	12,7	23	18,3	2,90	1,32

Bu sonuçlara göre; gümrük teşkilatları lojistik faaliyetler sırasında kilit rol üstlenmektedir. Ayrıca teşkilatlar uluslararası ticarete eşya hareketlerini ve bunlara ilişkin diğer iş ve işlemleri takip eden, düzenleyen ve yöneten birimlerdir. Gümrük teşkilatlarının uluslararası ticareti düzenleyici ve dengeleyici rolü bulunmaktadır.

Tablo 4 sonuçlarına göre Gümrük İdarelerinin Rolü ölçeğinde en fazla ve en düşük katılım gösterilen ifadeler aşağıda verilmiştir.

- "1. Gümrük idareleri ile lojistik sektörü arasındaki iletişim yeterli düzeydedir." ifadesi için katılım puanı 2,56 düzeyindedir ve katılım düşüktür.

- "2. Gümrük idarelerinin fiziki altyapısı uluslararası lojistik faaliyetleri açısından yeterli düzeydedir." ifadesi için katılım puanı 2,62 düzeyindedir ve katılım düşüktür.
- "3. Gümrük idarelerinin teknik cihaz ve otomasyon sistemleri uluslararası lojistik faaliyetleri açısından yeterli düzeydedir." ifadesi için katılım puanı 2,89 düzeyindedir ve katılım düşüktür.
- "4. Gümrük teşkilatının mevzuat altyapısı uluslararası lojistik faaliyetleri açısından yeterli düzeydedir." ifadesi için katılım puanı 2,82 düzeyindedir ve katılım düşüktür.
- "5. Gümrük teşkilatının dahil olduğu anlaşmalar uluslararası lojistik faaliyetleri açısından yeterli düzeydedir." ifadesi için katılım puanı 3,13 düzeyindedir ve katılım yüksektir.
- "6. Gümrük idarelerinde görevli kamu personelinin gümrük süreçlerine olan hâkimiyeti yeterli düzeydedir." ifadesi için katılım puanı 2,6 düzeyindedir ve katılım düşüktür.
- "7. Gümrük idarelerinde görevli kamu personelinin lojistik süreçlerine olan hâkimiyeti yeterli düzeydedir." ifadesi için katılım puanı 2,4 düzeyindedir ve katılım düşüktür.
- "8. Gümrük idarelerinde görevli kamu personelinin performansı yeterli düzeydedir." ifadesi için katılım puanı 2,43 düzeyindedir ve katılım düşüktür.
- "9. Gümrük kapılarında yer alan diğer kurumlar ile bu kurumlarda görevli kamu personelinin performansı yeterli düzeydedir." ifadesi için katılım puanı 2,59 düzeyindedir ve katılım düşüktür.
- "10. Gümrük idareleri ve çalışanları lojistik sektörü hakkında yeterli donanım ve öngörüye sahiptir." ifadesi için katılım puanı 2,47 düzeyindedir ve katılım düşüktür.
- "11. Gümrük idareleri tüm kuruluş ve paydaşlara eşit muamele göstermektedir." ifadesi için katılım puanı 2,47 düzeyindedir ve katılım düşüktür.
- "12. Türk Gümrük Teşkilatı gelişmiş ülke gümrükleri ile aynı düzeydedir." ifadesi için katılım puanı 2,5 düzeyindedir ve katılım düşüktür.
- "13. Türk Gümrük Teşkilatının gümrüklü alanlarda lojistik konusundaki yatırımları yeterli düzeydedir." ifadesi için katılım puanı 2,63 düzeyindedir ve katılım düşüktür.
- "14. Gümrüklerde beklentiler yaşanmaktadır." ifadesi için katılım puanı 4,2 düzeyindedir ve katılım oldukça yüksektir.

Tablo 4: Gümrük İdarelerinin Etkinliğinin Değerlendirilmesi Ölçeği İfadeleri Katılım Düzeyi

	Hiç katılmıyorum		Az katılmıyorum		Orta derecede katılmıyorum		Çok katılmıyorum		Tamamen katılmıyorum		X	p
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
1. Gümrük idareleri ile lojistik sektörü arasındaki iletişim yeterli düzeydedir.	24	19,0	26	20,6	61	48,4	11	8,7	4	3,2	2,56	1,00
2. Gümrük idarelerinin fiziki altyapısı uluslararası lojistik faaliyetleri açısından yeterli düzeydedir.	21	16,7	27	21,4	61	48,4	13	10,3	4	3,2	2,62	0,99
3. Gümrük idarelerinin teknik cihaz ve otomasyon sistemleri uluslararası lojistik faaliyetleri açısından yeterli düzeydedir.	11	8,7	33	26,2	48	38,1	27	21,4	7	5,6	2,89	1,02
4. Gümrük teşkilatının mevzuat altyapısı uluslararası lojistik faaliyetleri açısından yeterli düzeydedir.	22	17,5	16	12,7	57	45,2	25	19,8	6	4,8	2,82	1,09
5. Gümrük teşkilatının dahil olduğu anlaşmalar uluslararası lojistik faaliyetleri açısından yeterli düzeydedir.	9	7,1	21	16,7	53	42,1	31	24,6	12	9,5	3,13	1,04
6. Gümrük idarelerinde görevli kamu personelinin gümrük süreçlerine olan hâkimiyeti yeterli düzeydedir.	21	16,7	37	29,4	44	34,9	20	15,9	4	3,2	2,60	1,04

İrfan SÜER, Adem EMRE - Uluslararası Lojistik Faaliyetlerinde Gümrük İdarelerinin Rolü

7. Gümrük idarelerinde görevli kamu personelinin lojistik süreçlerine olan hâkimiyeti yeterli düzeydedir.	29	23,0	33	26,2	51	40,5	11	8,7	2	1,6	2,40	0,99
8. Gümrük idarelerinde görevli kamu personelinin performansı yeterli düzeydedir.	28	22,2	34	27,0	49	38,9	12	9,5	3	2,4	2,43	1,02
9. Gümrük kapılarında yer alan diğer kurumlar (İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Tarım Bakanlığı vb) ile bu kurumlarda görevli kamu personelinin performansı yeterli düzeydedir.	26	20,6	25	19,8	53	42,1	19	15,1	3	2,4	2,59	1,05
10. Gümrük idareleri ve çalışanları lojistik sektörü hakkında yeterli donanım ve öngörüye sahiptir.	30	23,8	26	20,6	55	43,7	11	8,7	4	3,2	2,47	1,05
11. Gümrük idareleri tüm kuruluş ve paydaşlara eşit muamele göstermektedir.	39	31,0	25	19,8	35	27,8	18	14,3	9	7,1	2,47	1,26
12. Türk Gümrük Teşkilatı gelişmiş ülke gümrükleri ile aynı düzeydedir.	28	22,2	33	26,2	46	36,5	12	9,5	7	5,6	2,50	1,11
13. Türk Gümrük Teşkilatının gümrüklü alanlarda lojistik konusundaki yatırımları yeterli düzeydedir.	21	16,7	31	24,6	53	42,1	16	12,7	5	4,0	2,63	1,03
14. Gümrüklerde beklemeler yaşanmaktadır.	2	1,6	5	4,0	22	17,5	34	27,0	63	50,0	4,20	0,97

Bu sonuçlara göre; ankete katılanlar her ne kadar yüksek oranda gümrüklerde beklemeler yaşandığını ileri sürse de ankete katılanlar tarafından Türk Gümrük Teşkilatının dahil olduğu anlaşmalar, gümrük idarelerinin teknik cihaz ve otomasyon sistemleri, mevzuat altyapısı ve lojistik yatırımları uluslararası lojistik faaliyetleri açısından neredeyse yeterli düzeyde bulunmuştur (2,89).

Tablo 5'te yer alan sonuçlara göre Gümrük İdarelerinin Rolü ölçeğinde en fazla ve en düşük katılım gösterilen ifadeler aşağıda verilmiştir.

- "1. Gümrük idaresinin işlemleri yeterince kolay ve anlaşılabilir." ifadesi için katılım puanı 2,63 düzeyindedir ve katılım düşüktür.
- "2. Gümrük hizmetleri uluslararası lojistik faaliyetleri açısından yeterli düzeydedir." ifadesi için katılım puanı 2,69 düzeyindedir ve katılım düşüktür.
- "3. Gümrük hizmetleri en az bürokrasi ile yürütülmektedir." ifadesi için katılım puanı 2,08 düzeyindedir ve katılım düşüktür.
- "4. Gümrük İŞLEMLERİ yeterince hızlı yürütülmektedir." ifadesi için katılım puanı 2,56 düzeyindedir ve katılım düşüktür.
- "5. Gümrük KONTROLLERİ yeterince hızlı yürütülmektedir." ifadesi için katılım puanı 2,51 düzeyindedir ve katılım düşüktür.
- "6. Gümrük kontrolleri etkin bir biçimde yürütülmektedir." ifadesi için katılım puanı 2,82 düzeyindedir ve katılım düşüktür.
- "7. Gümrük işlemleri diğer lojistik faaliyetlere oranla daha az masraflıdır." ifadesi için katılım puanı 2,75 düzeyindedir ve katılım düşüktür.
- "8. Gümrük işlemlerinin kolaylaştırılmasına yönelik uygulamalardan faydalanabilmek kolaydır." ifadesi için katılım puanı 2,52 düzeyindedir ve katılım düşüktür.
- "9. Gümrük işlemlerinin kolaylaştırılmasına yönelik uygulamalardan faydalanabilmek masrafsızdır." ifadesi için katılım puanı 2,44 düzeyindedir ve katılım düşüktür.

- "10. Veri girişlerinin (özet beyan, varış-çıkış bildirim vb) önceden ve eksiksiz yapılması zorunluluğu işlemleri hızlandırmaktadır." ifadesi için katılım puanı 3,56 düzeyindedir ve katılım yüksektir.
- "11. Güvenli ticaret (kontrol, emniyet ve güvenlik, verilerin güvenliği, yetkilendirilmiş yükümlü vb.) yönünde atılan adımlar olumludur." ifadesi için katılım puanı 3,86 düzeyindedir ve katılım yüksektir.
- "12. Gümrük işlem maliyetleri uluslararası lojistik faaliyetleri açısından düşüktür." ifadesi için katılım puanı 3,1 düzeyindedir ve katılım yüksektir.
- "13. Gümrük işlem maliyetleri yeterince basit, öngörülebilir ve hesaplanabilir." ifadesi için katılım puanı 2,86 düzeyindedir ve katılım düşüktür.
- "14. Gümrük maliyetlerinin azaltılması gümrük işlemlerini hızlandırmaktadır." ifadesi için katılım puanı 3,44 düzeyindedir ve katılım yüksektir.
- "15. Gümrük işlem maliyetlerinin azaltılması lojistik işletmelerinin maliyetlerini azaltmakta, karlılığını ve rekabet gücünü artırmaktadır." ifadesi için katılım puanı 3,54 düzeyindedir ve katılım yüksektir.

Tablo 5: Gümrük İşlemlerinin Etkililiğinin Değerlendirilmesi Ölçeği İfadeleri Katılım Düzeyi

	Hiç katılmıyorum		Az katılmıyorum		Orta derecede katılmıyorum		Çok katılmıyorum		Tamamen katılmıyorum		X	p
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
1. Gümrük idaresinin işlemleri yeterince kolay ve anlaşılabilir.	22	17,5	30	23,8	52	41,3	17	13,5	5	4,0	2,63	1,05
2. Gümrük hizmetleri uluslararası lojistik faaliyetleri açısından yeterli düzeydedir.	18	14,3	29	23,0	58	46,0	16	12,7	5	4,0	2,69	1,00
3. Gümrük hizmetleri en az bürokrasi ile yürütülmektedir.	49	38,9	36	28,6	28	22,2	8	6,3	5	4,0	2,08	1,11
4. Gümrük İŞLEMLERİ yeterince hızlı yürütülmektedir.	24	19,0	38	30,2	43	34,1	11	8,7	10	7,9	2,56	1,13
5. Gümrük KONTROLLERİ yeterince hızlı yürütülmektedir.	23	18,3	44	34,9	38	30,2	14	11,1	7	5,6	2,51	1,09
6. Gümrük kontrolleri etkin bir biçimde yürütülmektedir.	18	14,3	31	24,6	44	34,9	22	17,5	11	8,7	2,82	1,15
7. Gümrük işlemleri diğer lojistik faaliyetlere oranla daha az masraflıdır.	26	20,6	35	27,8	27	21,4	20	15,9	18	14,3	2,75	1,34
8. Gümrük işlemlerinin kolaylaştırılmasına yönelik uygulamalardan faydalanabilmek kolaydır.	25	19,8	38	30,2	41	32,5	16	12,7	6	4,8	2,52	1,09
9. Gümrük işlemlerinin kolaylaştırılmasına yönelik uygulamalardan faydalanabilmek masrafsızdır.	40	31,7	31	24,6	27	21,4	15	11,9	13	10,3	2,44	1,32
10. Veri girişlerinin (özet beyan, varış-çıkış bildirim vb) önceden ve eksiksiz yapılması zorunluluğu işlemleri hızlandırmaktadır.	11	8,7	19	15,1	22	17,5	36	28,6	38	30,2	3,56	1,30
11. Güvenli ticaret (kontrol, emniyet ve güvenlik, verilerin güvenliği, yetkilendirilmiş yükümlü vb.) yönünde atılan adımlar olumludur.	2	1,6	15	11,9	28	22,2	35	27,8	46	36,5	3,86	1,09
12. Gümrük işlem maliyetleri uluslararası lojistik faaliyetleri açısından düşüktür.	15	11,9	28	22,2	38	30,2	19	15,1	26	20,6	3,10	1,30
13. Gümrük işlem maliyetleri yeterince basit, öngörülebilir ve hesaplanabilir.	20	15,9	28	22,2	43	34,1	20	15,9	15	11,9	2,86	1,22
14. Gümrük maliyetlerinin azaltılması gümrük işlemlerini hızlandırmaktadır.	13	10,3	18	14,3	24	19,0	43	34,1	28	22,2	3,44	1,27
15. Gümrük işlem maliyetlerinin azaltılması lojistik işletmelerinin maliyetlerini azaltmakta, karlılığını ve rekabet gücünü artırmaktadır.	11	8,7	13	10,3	33	26,2	35	27,8	34	27,0	3,54	1,24

Bu sonuçlara göre; gümrük teşkilatları tarafından güvenli ticaret yönünde atılan adımlar olumludur. Özet beyan ve çıkış bildirim gibi veri girişlerinin önceden ve eksiksiz yapılması zorunluluğu işlemleri hızlandırmaktadır. Her ne kadar uluslararası lojistik faaliyetleri açısından düşük olduğu değerlendirilse de gümrük işlem maliyetlerinin azaltılmasının, gümrük işlemlerini hızlandıracağı, lojistik işletmelerinin maliyetlerini azaltacağı, karlılığı ve rekabet gücünü artıracığı düşünülmektedir.

3.4 Olgusal Bilgiler Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları

Tablo 6: Olgusal Bilgiler KMO ve Bartlett Değerleri

KMO		0,813
	X^2	517,356
Bartlett Testi	sd	55
	p	0,000

Olgusal Bilgiler ölçeği için yapılan faktör analizinde KMO değeri 0,813 olarak hesaplanmıştır. Buna göre örneklem sayısı faktör analizi için uygundur ($KMO > 0,500$). Bartlett testi kapsamında X^2 değeri 517,356 olarak hesaplanmış ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$). Buna göre normal dağılım koşulu sağlanmıştır. KMO ve Bartlett testi sonucuna göre verilerin faktör analizi için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin faktör yapısının belirlenmesi amacıyla özdeğerlerin saçılımı sonucu yapılan analizde ölçeğin 2 faktörlü yapı gösterdiğine karar verilmiştir. 2 faktörlü yapıda soruların faktörlere dağılımının belirlenmesi için faktör sayısı 2 olarak varimax döndürme işlemi ile analiz işlemi yapılmış ve soruların dağılımı ve faktör yükleri Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 7: Olgusal Bilgiler Ölçeği Faktör Analiz Sonuçları

	Rekabet Algısı Farkındalık	Açıklanan Varyans Oranı	Cronbach's Alfa
6. Uluslararası lojistik faaliyeti gerçekleştiren yerli firmalarımız yeterli niteliğe sahiptir.	0,876		
7. Lojistik hizmet kalitesi yeterli düzeydedir.	0,850		
8. Uluslararası nakliyatlar izlenebilir ve şeffaftır.	0,784	32,072	0,850
5. Türkiye'nin lojistik altyapısı yeterli düzeydedir.	0,689		
9. Uluslararası nakliyatlar zamanında yapılabilir.	0,666		
2. Gümrük idaresi karşısında haklarımızı ve yükümlülüklerimizi biliyoruz.	0,784		
1. Gümrük, uluslararası ticaret ve lojistik alanlarında atılan adımlardan haberdarız.	0,755		
10. Gümrük işlemlerinden sorumlu müşavirimizden/firma temsilcimizden memnunuz.	0,739	27,081	0,769
4. Sıklıkla gümrük, uluslararası ticaret ve lojistik alanlarında eğitim programlarına katılmaktayız veya personelimize eğitim vermekteyiz.	0,649		
11. Gümrük işlemleri faaliyetlerimizde önemli yer tutmaktadır.	0,592		

Toplam

59,154 0,832

Olgusal Bilgiler ölçeği için yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin 10 soru ve 2 faktörden oluştuğu belirlenmiştir. Analiz sonucunda ölçeğin açıklanan toplam varyansı %59,154 ve Cronbach's Alfa katsayısı 0,832 olarak hesaplanmıştır.

Ölçeğin birinci faktörü, faktör yükü 0,666 ile 0,876 arasında değişen 5 maddeden oluşmakta olup güvenirlik katsayısı 0,850 olarak hesaplanmıştır. Faktörün ismi Rekabet Algısı olarak belirlenmiştir. Ölçeğin ikinci faktörü, faktör yükü 0,592 ile 0,784 arasında değişen 5 maddeden oluşmakta olup güvenirlik katsayısı 0,769 olarak hesaplanmıştır. Faktörün ismi Farkındalık olarak belirlenmiştir.

3.5 Gümrük İdarelerinin Rolü Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları

Tablo 8:Gümrük İdarelerinin Rolü KMO ve Bartlett Değerleri

KMO		0,785
	X^2	1040,502
Bartlett Testi	sd	136
	p	0,000

Gümrük İdarelerinin Rolü ölçeği için yapılan faktör analizinde KMO değeri 0,785 olarak hesaplanmıştır. Buna göre örneklem sayısı faktör analizi için uygundur ($KMO > 0,500$). Bartlett testi kapsamında X^2 değeri 1040,502 olarak hesaplanmış ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$). Buna göre normal dağılım koşulu sağlanmıştır. KMO ve Bartlett testi sonucuna göre verilerin faktör analizi için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin faktör yapısının belirlenmesi amacıyla özdeğerlerin saçılımı sonucu yapılan analizde ölçeğin 2 faktörlü yapı gösterdiğine karar verilmiştir. 2 faktörlü yapıda soruların faktörlere dağılımının belirlenmesi için faktör sayısı 2 olarak varimax döndürme işlemi ile analiz işlemi yapılmış ve soruların dağılımı ve faktör yükleri Tablo 9'da verilmiştir.

Gümrük İdarelerinin Rolü ölçeği için yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin 14 soru ve 2 faktörden oluştuğu belirlenmiştir. Analiz sonucunda ölçeğin açıklanan toplam varyansı %52,323 ve Cronbach's Alfa katsayısı 0,848 olarak hesaplanmıştır.

Ölçeğin birinci faktörü, faktör yükü 0,531 ile 0,851 arasında değişen 7 maddeden oluşmakta olup güvenilirlik katsayısı 0,852 olarak hesaplanmıştır. Faktörün ismi Yönetişim Rolü olarak belirlenmiştir.

Ölçeğin ikinci faktörü, faktör yükü 0,422 ile 0,786 arasında değişen 7 maddeden oluşmakta olup güvenilirlik katsayısı 0,765 olarak hesaplanmıştır. Faktörün ismi Kolaylaştırma Rolü olarak belirlenmiştir.

Tablo 9: Gümrük İdarelerinin Rolü Ölçeği Faktör Analiz Sonuçları

	Yönetişim Rolü	Kolaylaştırma Rolü	Açıklanan Varyans Oranı	Cronbach's Alfa
9. Gümrük teşkilatı sektörün ihtiyaçlarına cevap veren, çözüm üreten ve paydaşlarını dikkate alan bir birimdir.	0,851			
8. Gümrük teşkilatı vizyoner, öngörülü bir birimdir	0,809			
13. Gümrük idareleri gümrük işlemlerinin basitleştirilmesi konusunda kilit rol üstlenmektedir.	0,800			
14. Gümrük idareleri gümrük işlemlerinin hızlandırılması konusunda kilit rol üstlenmektedir.	0,767		27,153	0,852
12. Gümrük idareleri tedarik zinciri güvenliğinin sağlanması konusunda kilit rol üstlenmektedir (emniyet ve güvenlik, verilerin gizliliği, terörizmle mücadele vb).	0,644			
15. Gümrük idareleri inisiyatif ahr.	0,562			
10. Gümrük idareleri lojistik faaliyetler sırasında kilit rol üstlenmektedir.	0,531			
2. Gümrük teşkilatının uluslararası ticareti düzenleyici rolü bulunmaktadır (mevzuat vb).		0,786		
3. Gümrük teşkilatının gümrüklü alanlarda (iç gümrük dahil) bütünleştirici, entegrasyonu sağlayıcı bir rolü bulunmaktadır.		0,751		
4. Gümrük teşkilatının uluslararası rekabet ve büyüme konusunda önemli bir rolü bulunmaktadır.		0,710		
1. Gümrük teşkilatının uluslararası ticareti dengeleyici rolü bulunmaktadır (ilave vergiler, icaret politikası önlemleri, dengeleyici tedbirler vb).		0,709	25,170	0,765
7. Gümrük teşkilatı uluslararası ticarete eşya hareketlerini ve bunlara ilişkin diğer iş ve işlemleri takip eden, düzenleyen ve yöneten birimdir.		0,641		
6. Gümrük teşkilatı bir muhafaza ve kaçakçılıkla mücadele birimidir.		0,587		
5. Gümrük teşkilatı bir gelir toplama birimidir.		0,442		
Toplam			52,323	0,848

3.6 Gümrük İdarelerinin Etkinliğinin Değerlendirilmesi Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları

Gümrük İdarelerinin Etkinliğinin Değerlendirilmesi ölçeği için yapılan faktör analizinde KMO değeri 0,933 olarak hesaplanmıştır. Buna göre örneklem sayısı faktör analizi için uygundur ($KMO > 0,500$). Bartlett testi kapsamında X^2 değeri 1352,750 olarak hesaplanmış ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$). Buna göre normal dağılım koşulu

sağlanmıştır. KMO ve Bartlett testi sonucuna göre verilerin faktör analizi için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin faktör yapısının belirlenmesi amacıyla özdeğerlerin saçılımını gösteren Scree Plot grafiği incelendiğinde ölçeğin 1 faktörlü yapı gösterdiğine karar verilmiştir. Analiz sonucunda ölçeğin açıklanan toplam varyansı %63,894 ve Cronbach's Alfa katsayısı 0,952 olarak hesaplanmıştır.

3.7 Gümrük İşlemlerinin Etkililiğinin Değerlendirilmesi Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları

Gümrük İşlemlerinin Etkililiğinin Değerlendirilmesi ölçeği için yapılan faktör analizinde KMO değeri 0,886 olarak hesaplanmıştır. Buna göre örneklem sayısı faktör analizi için uygundur ($KMO > 0,500$). Bartlett testi kapsamında X^2 değeri 1217,111 olarak hesaplanmış ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$). Buna göre normal dağılım koşulu sağlanmıştır. KMO ve Bartlett testi sonucuna göre verilerin faktör analizi için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin faktör yapısının belirlenmesi amacıyla özdeğerlerin saçılımını gösteren Scree Plot grafiği incelendiğinde ölçeğin 1 faktörlü yapı gösterdiğine karar verilmiştir. Analiz sonucunda ölçeğin açıklanan toplam varyansı %55,501 ve Cronbach's Alfa katsayısı 0,929 olarak hesaplanmıştır.

3.8 Olumlu ve Olumsuz Görüşlerin Yorumlanması

Tablo 10: Olgusal Bilgiler, Gümrük İdarelerinin Rolü, Gümrük İdarelerinin Etkinliği ve İşlemlerinin Etkililiğinin Analizi

	n	Ort.	ss	t	p
Rekabet Algısı	126	2,96	0,77	-0,627	0,532
Farkındalık	126	3,89	0,77	12,980	0,000*
Olgusal Bilgiler	126	3,42	0,64	7,385	0,000*
Yönetişim Rolü	126	3,40	0,91	4,875	0,000*
Kolaylaştırma Rolü	126	3,90	0,75	13,523	0,000*
Gümrük İdarelerinin Rolü	126	3,65	0,69	10,615	0,000*
Gümrük İdarelerinin Etkinliği	126	2,62	0,84	-5,052	0,000*
Gümrük İşlemlerinin Etkililiği	126	2,80	0,86	-2,618	0,010*

* $p < 0,05$

Olgusal Bilgiler, Gümrük İdarelerinin Rolü ve Gümrük İdarelerinin Etkinliğinin analiz edilmesi amacıyla yapılan tek örneklem t testi sonuçları Tablo 16'da verilmiştir. Analizde kesme değeri 3,00 olarak alınmış olup, puanın 3'den büyük olması durumunda olumlu görüş, 3'den küçük olması durumunda olumsuz görüş olarak yorumlanması yapılmıştır.

Analiz sonucuna göre, Rekabet Algısı için ortalama puan 3'den istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Farkındalık, Olgusal Bilgiler, Yönetişim Rolü, Kolaylaştırma Rolü, Gümrük İdarelerinin Rolü, Gümrük İdarelerinin Etkinliği ve Gümrük İşlemlerinin Etkililiği için ortalama puan 3'den istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Ortalama puanlar incelendiğinde Gümrük İdarelerinin Etkinliği ve Gümrük İşlemlerinin Etkililiği değerlerinin 3'den küçük, diğerlerinin büyük olduğu görülmektedir.

3.9 Ölçekler Arası İlişkinin Analiz Edilmesi

Tablo 11: Olgusal Bilgiler, Gümrük İdarelerinin Rolü, Gümrük İdarelerinin Etkinliği ve İşlemlerinin Etkililiği Arasındaki İlişki

	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Rekabet Algısı	1	0,405**	0,837**	0,343**	0,233**	0,355**	0,490**	0,411**
2. Farkındalık		1	0,839**	0,372**	0,156	0,333**	0,333**	0,326**
3. Olgusal Bilgiler			1	0,427**	0,232**	0,410**	0,491**	0,439**
4. Yönetişim Rolü				1	0,358**	0,861**	0,598**	0,569**
5. Kolaylaştırma Rolü					1	0,783**	0,308**	0,387**
6. Gümrük İdarelerinin Rolü						1	0,566**	0,590**
7. Gümrük İdarelerinin Etkinliği							1	0,800**
8. Gümrük İşlemlerinin Etkililiği								1

** $p<0,01$

Olgusal Bilgiler, Gümrük İdarelerinin Rolü, Gümrük İdarelerinin Etkinliği ve İşlemlerinin Etkililiği arasındaki ilişkinin analiz edilmesi amacıyla yapılan korelasyon testi sonuçları Tablo 17'de verilmiştir.

Analiz sonucuna göre Rekabet Algısı ile Farkındalık, Olgusal Bilgiler, Yönetişim Rolü, Kolaylaştırma Rolü, Gümrük İdarelerinin Rolü, Gümrük İdarelerinin Etkinliğinin, Gümrük İşlemlerinin Etkililiği arasında pozitif yönlü ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna göre

Rekabet Algısı konusunda olumlu görüşlere sahip kişiler Olgusal Bilgiler, Yönetişim Rolü, Kolaylaştırma Rolü, Gümrük İdarelerinin Rolü, Gümrük İdarelerinin Etkinliği, Gümrük İşlemlerinin Etkililiği konusunda da olumlu görüşlere sahiptir.

Farkındalık ile Olgusal Bilgiler, Yönetişim Rolü, Gümrük İdarelerinin Rolü, Gümrük İdarelerinin Etkinliği, Gümrük İşlemlerinin Etkililiği arasında pozitif yönlü ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna göre Farkındalık konusunda olumlu görüşlere sahip kişiler Olgusal Bilgiler, Yönetişim Rolü, Gümrük İdarelerinin Rolü, Gümrük İdarelerinin Etkinliği, Gümrük İşlemlerinin Etkililiği konusunda da olumlu görüşlere sahiptir.

Olgusal Bilgiler ile Yönetişim Rolü, Gümrük İdarelerinin Rolü, Gümrük İdarelerinin Etkinliği, Gümrük İşlemlerinin Etkililiği arasında pozitif yönlü ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna göre Olgusal Bilgiler konusunda olumlu görüşlere sahip kişiler Yönetişim Rolü, Gümrük İdarelerinin Rolü, Gümrük İdarelerinin Etkinliği, Gümrük İşlemlerinin Etkililiği konusunda da olumlu görüşlere sahiptir.

Yönetişim Rolü ile Gümrük İdarelerinin Rolü, Gümrük İdarelerinin Etkinliği, Gümrük İşlemlerinin Etkililiği arasında pozitif yönlü ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna göre Yönetişim Rolü konusunda olumlu görüşlere sahip kişiler Gümrük İdarelerinin Rolü, Gümrük İdarelerinin Etkinliği, Gümrük İşlemlerinin Etkililiği konusunda da olumlu görüşlere sahiptir.

Gümrük İdarelerinin Rolü ile Gümrük İdarelerinin Etkinliği ve Gümrük İşlemlerinin Etkililiği arasında pozitif yönlü ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna göre Gümrük İdarelerinin Rolü konusunda olumlu görüşlere sahip kişiler Gümrük İdarelerinin Etkinliği ve Gümrük İşlemlerinin Etkililiği konusunda da olumlu görüşlere sahiptir.

Gümrük İdarelerinin Etkinliği ile Gümrük İşlemlerinin Etkililiği arasında pozitif yönlü ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna göre Gümrük İdarelerinin Etkinliği konusunda olumlu görüşlere sahip kişiler Gümrük İşlemlerinin Etkililiği konusunda da olumlu görüşlere sahiptir.

3.10 Rekabet Algısının Değişkenler Üzerindeki Etkisinin Belirlenmesi

Tablo 12: Rekabet Algısının Değişkenler Üzerindeki Etkisi

Bağımlı	<i>b</i>	sh	β	<i>p</i>	F	R ²
Gümrük İdarelerinin Rolü	0,318	0,075	0,355	0,000*	17,874*	0,126

Gümrük İdarelerinin Etkinliği	0,536	0,086	0,490	0,000*	39,170*	0,240
Gümrük İşlemlerinin Etkililiği	0,461	0,092	0,411	0,000*	25,150*	0,169

*p<0,05

Rekabet Algısının Değişkenler Üzerindeki Etkisinin belirlenmesi amacıyla yapılan regresyon testi sonuçları Tablo 18'de verilmiştir.

Analiz sonucuna göre Rekabet Algısının Gümrük İdarelerinin Rolü üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacıyla kurulan regresyon modeli anlamlı bulunmuştur ($F=17,874$; $p<0,05$) ve Rekabet Algısı, Gümrük İdarelerinin Rolü üzerinde pozitif etkiye sahiptir ($b=0,318$; $p<0,05$). Bu sonuca göre rekabet algısına yönelik düşüncelerin olumlu yönde artışı, Gümrük İdarelerinin Rolüne yönelik düşüncelerin de olumlu yönde artışını sağlamaktadır. Bir diğer ifadeyle bir kamu kuruluşu olarak gümrük idarelerinin teşkilat yapısı ve performansı uluslararası lojistik sektörü için önemli role sahiptir.

Rekabet Algısının Gümrük İdarelerinin Etkinliği üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacıyla kurulan regresyon modeli anlamlı bulunmuştur ($F=39,170$; $p<0,05$) ve Rekabet Algısı, Gümrük İdarelerinin Etkinliği üzerinde pozitif etkiye sahiptir ($b=0,536$; $p<0,05$). Bu sonuca göre rekabet algısına yönelik düşüncelerin olumlu yönde artışı, Gümrük İdarelerinin Etkinliğine yönelik düşüncelerin de olumlu yönde artışını sağlamaktadır. Yani, uluslararası lojistik faaliyetlerinin etkin olduğu ve sektörün rekabet konusunda yeterli olduğu algısı ile gümrük idarelerinin etkili olduğu algısı arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Her ne kadar ankete katılanlar çok yüksek oranda (4,2 puan) gümrüklerde beklentiler yaşandığını ileri sürse de sektör tarafından gümrük idareleri ve teşkilat performansının uluslararası lojistik faaliyetleri için yeterli olduğu değerlendirilmektedir.

Rekabet Algısının Gümrük İşlemlerinin Etkililiği üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacıyla kurulan regresyon modeli anlamlı bulunmuştur ($F=25,150$; $p<0,05$) ve Rekabet Algısı, Gümrük İşlemlerinin Etkililiği üzerinde pozitif etkiye sahiptir ($b=0,461$; $p<0,05$). Bu sonuca göre rekabet algısına yönelik düşüncelerin olumlu yönde artışı, Gümrük İşlemlerinin Etkililiğine yönelik düşüncelerin de olumlu yönde artışını sağlamaktadır. Yani, uluslararası lojistik faaliyetlerinin etkin olduğu ve sektörün rekabet konusunda yeterli olduğu algısı ile gümrük işlemlerinin yeterli ve etkili olduğu algısı arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Örneğin lojistik altyapısının yeterli ve sektörün rekabet edebilir olduğunu düşünenler, güvenli ticaret yönünde atılan adımların olumlu olduğu ve gümrük işlem maliyetlerinin uluslararası

lojistik faaliyetleri açısından düşük olduğu algısına sahiptir. Her ne kadar ankete katılanlar yüksek oranda gümrük işlem maliyetlerinin daha da azaltılması gerektiğini savunsalar da sektör tarafından gümrük işlemlerinin uluslararası lojistik faaliyetleri için etkili olduğu değerlendirilmektedir. Bir diğer ifadeyle gümrük teşkilatları ve gümrük idarelerinin gerçekleştirdiği işlemler uluslararası lojistik faaliyetler için yeterlidir.

3.11 Diğer Bulgular ve Fark Analizleri

Yapılan "ANOVA" ve "t testi" ve "fark analiz" sonuçlarına göre sektörün rekabet algısı, gümrük idarelerinin rolü, gümrük idarelerinin etkinliği ve gümrük işlemlerinin etkililiğine yönelik düşünceler; kuruluş türü, faaliyet süresi, personelin eğitim düzeyi ve pozisyonuna göre farklılık göstermemektedir. Öte yandan, ortalama puanlar incelendiğinde üst düzey yöneticilere oranla gümrük müşavirleri ve diğer pozisyonlarda çalışanlar, gümrük idarelerinin daha etkin olduğunu ve gümrük işlemlerinin daha etkili olduğunu düşünmektedir.

Yapılan testler araştırmanın da hipotezlerini destekler niteliktedir. Örneğin, test sonuçlarına göre ortalama puanlar incelendiğinde ($p < 0,05$) H1 hipotezlerinin çok yüksek güven aralığında kabul edileceği anlamına gelmektedir. Yani, bir kamu kuruluşu olarak gümrük idarelerinin teşkilat yapısı ve performansı uluslararası lojistik sektörü için önemli role sahiptir. Bu nedenle Hipotez 1'in kabul edildiği ortaya çıkmıştır.

Tablo 13: Rekabet algısının gümrük idarelerinin rolü üzerindeki etkisine yönelik hipotez testi

Hipotez 1	Karar
H1: "Uluslararası lojistik sektörünün rekabet gücü ile gümrük idarelerinin teşkilat yapısı ve üstlendiği roller arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır."	Kabul

Bir diğer sonuca göre, sektör tarafından gümrük idareleri ve teşkilat performansının uluslararası lojistik faaliyetleri için yeterli olduğu değerlendirilmektedir. Bu nedenle Hipotez 2'nin kabul edildiği ortaya çıkmıştır.

Tablo 14: Rekabet algısının gümrük idarelerinin etkinliği üzerindeki etkisine yönelik hipotez testi

Hipotez 2	Karar
H1: "Uluslararası lojistik faaliyetlerin etkinliği ile gümrük idarelerinin etkililiği arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır."	Kabul

Son olarak test sonuçlarına göre Hipotez 3'ün kabul edildiği ortaya çıkmıştır. Diğer bir ifadeyle gümrük teşkilatları ve gümrük idarelerinin gerçekleştirdiği işlemler uluslararası lojistik faaliyetler için yeterlidir.

Tablo 15: Rekabet algısının gümrük işlemlerinin etkililiği üzerindeki etkisine yönelik hipotez testi

Hipotez 3	Karar
H1: "Uluslararası lojistik faaliyetlerin etkinliği ile gümrük işlemlerinin etkililiği arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır."	Kabul

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Uluslararası lojistik sektörü, Türkiye'nin ekonomik ilerlemesini tetikleyen sektörlerden biridir. Bu alandaki yüksek rekabet koşulları, gümrük teşkilatlarının modern uygulamaları takip etmelerini kaçınılmaz kılmaktadır. Yaşanan değişimlere paralel olarak, gümrük idareleri vergi toplama fonksiyonunun dışında pek çok fonksiyonu da icra etmeye başlamıştır. Gümrük idareleri, eşya hareketinin kolaylaştırılması, sınır ötesi güvenlik tehditlerinin bertaraf edilmesi, arz zinciri güvenliğinin sağlanması, fikri ve sınai mülkiyet haklarının korunması gibi birçok konuda kilit rol üstlenmektedir. Bu nedenle çalışmada, özellikle uluslararası lojistik faaliyetleri açısından gümrüklerin uluslararası ticareti dengeleyici rolü irdelenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, ankete katılan 126 kuruluşun 121'ine göre lojistik faaliyetlerinde gümrük işlemleri önemli yer tutmaktadır. Araştırma neticesinde lojistik sektör temsilcilerinin %75,1 ile gümrük idareleri karşısında hak ve yükümlülüklerini bildiği, 3,89 ortalama puan ile lojistik altyapısı konusunda yüksek farkındalığa ve sektörün rekabet edebilirliği konusunda olumlu algıya sahip olduğu anlaşılmıştır.

Araştırmaya katılanların %70'ine göre, gümrük teşkilatları lojistik faaliyetler sırasında kilit rol üstlenmektedir. Aynı şekilde ankete katılanların %80'ine göre, gümrük teşkilatları uluslararası ticarete yön veren, eşya hareketlerini ve bunlara ilişkin diğer iş ve işlemleri takip eden, düzenleyen ve yöneten birimdir. Her ne kadar ankete katılanların büyük bir kısmı Türk Gümrük Teşkilatı'nın uluslararası lojistik faaliyetler konusunda attığı adımları yeterli bulsa da (3,86 ortalama puan ile) gümrüklerde bekleme süreleri yine de uzun olarak değerlendirilmektedir. Araştırmaya katılanların büyük bir çoğunluğuna göre (%81), gümrük işlem maliyetlerinin azaltılması lojistik işletmelerinin maliyetlerini azaltacak, firmaların karlılığını ve rekabet gücünü artıracaktır ($X=3,54$).

Analiz sonuçlarına göre, Rekabet Algısı ile Gümrük İdarelerinin Rolü arasında pozitif yönlü ilişki bulunmaktadır ($b=0,318$; $p<0,05$). Aynı zamanda, rekabet edebilirlik konusunda olumlu görüşlere sahip kişiler gümrük idarelerinin etkinliği ve gümrük işlemlerinin yeterliliği

konusunda da olumlu görüşlere sahiptir ($b=0,536$; $b=0,461$; $p<0,05$). Yine, olumlu görüşe sahip temsilcilerin, farkındalığının da yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmaya göre, uluslararası lojistik sektörünün rekabet gücü ile gümrük idarelerinin teşkilat yapısı ve üstlendiği roller arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Kamu kuruluşu olarak gümrük idarelerinin teşkilat yapısı ve performansı uluslararası lojistik sektörü için önemli role sahiptir. Yine, uluslararası lojistik faaliyetlerinin etkin olduğu ve sektörün rekabet konusunda yeterli olduğu algısı ile gümrük idarelerinin etkili olduğu algısı arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Sektör tarafından gümrük idareleri ve teşkilat performansının uluslararası lojistik faaliyetleri için yeterli olduğu, gümrük işlemlerinin uluslararası lojistik faaliyetleri için etkili olduğu değerlendirilmektedir. Başka bir ifadeyle, gümrük teşkilatları ve gümrük idarelerinin gerçekleştirdiği işlemler uluslararası lojistik faaliyetler için yeterlidir.

Sonuçlara göre, sektörün Rekabet Algısı, Gümrük İdarelerinin Rolü, Gümrük İdarelerinin Etkinliği ve Gümrük İşlemlerinin Etkililiğine yönelik düşünceler, kuruluş türüne veya personelin eğitim düzeyine göre farklılık göstermemektedir.

“Uluslararası lojistik faaliyetler için gümrük idaresinin rolleri nelerdir?” sorusuna yanıt aradığımız akademik çalışmada, sektör temsilcileri; gümrüklerin uluslararası ticareti dengeleyici rolünün, arz zinciri güvenliğinin sağlanmasındaki rolünün, sınır ötesi güvenlik ve çevre tehditlerinin bertaraf edilmesindeki rolünün, sınır yönetimindeki rolünün, ulaştırma güvenliğindeki rolünün, vergi toplama fonksiyonunun, uluslararası eşya ve taşıt hareketindeki rolünün, gümrük işlemlerinin kolaylaştırılması ve basitleştirilmesindeki rolünün, fikri ve sımai mülkiyet haklarının korunmasındaki rolünün, lojistik merkezlerindeki rolünün önemli olduğunu beyan etmiştir.

Bu alanda yapılan akademik çalışmaların azlığı, literatür noksanlığı, bundan sonra yapılacak çalışmalara örnek olacak bir eserin akademiye kazandırılması gerekliliği, sektörün nitel ve nicel olarak değerlendirilmesi gerekliliğini de ortaya koymuştur. Özetle, bu araştırma benzer çalışmalara da kaynak oluşturmaya elverişlidir.

KAYNAKÇA

European Tax Policy Forum. «The effect of taxes on foreign direct investment: A survey of the empirical evidence » Policy Paper. 2018. 2018. <www.etpf.org/papers/PP003FDI.pdf>.

- Çetin, C, B Akın ve V Erol. *Toplam Kalite Yönetimi ve Kalite Güvence Sistemleri (ISO 9000-2000 Revizyonu)*. Ankara: Beta Yayınevi, 2001.
- Çitoğlu, Elif. *Bankalarda Kredi Pazarlaması Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004.
<<http://fbe.emu.edu.tr/journal/doc/78/16.pdf>>.
- AB. *International Customs Co-operation and Mutual Administrative Assistance Agreements - Taxation and Customs Union - European Commission*. 12 20 2017.
<https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/international-affairs/international-customs-cooperation-mutual-administrative-assistance-agreements_en>.
- . *International Customs Co-operation and Mutual Administrative Assistance Agreements - Taxation and Customs Union - European Commission*. 12 11 2017.
<https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/international-affairs/international-customs-cooperation-mutual-administrative-assistance-agreements_en>.
- ABD Ticaret Bakanlığı. *The logistics and transportation industry in the United States*. 6 12 2017. <<https://www.selectusa.gov/logistics-and-transportation-industry-united-states>>.
- Altunyaldız, Ziya. *Dünya Gümrük Günü Gümrük Müsteşarlığı Makamı Resmî Konuşması*. Ankara, 25 01 2013.
- Arvis, Jean-François, ve diğerleri. *Connecting to Compete 2018: Trade Logistics in the Global Economy*. Washington: Dünya Bankası, 2012.
- Avetisyan, Misak, ve diğerleri. «Competitiveness and macroeconomic impacts of reduced wait times at US land freight border crossings.» *Transportation Research Part A: Policy and Practice* 78 (2015): 84-101.
- Basu, Gautam. «The role of transnational smuggling operations in illicit supply chains.» *Journal of Transportation Security* (2013).
- Baysal, M. Ahmet. *Gümrük uygulamalarının lojistik maliyetler üzerine etkisi (Yüksek Lisans Tezi)*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 2007.
- Bensassi, Sami, ve diğerleri. «Relationship between logistics infrastructure and trade: Evidence from Spanish regional exports.» *Transportation Research Part A: Policy and Practice* 72 (2015): 47-61.
- Birleşmiş Milletler. *International Transport Organisations*. 03 08 2017.
<<http://tfig.unece.org/contents/international-transport-organizations.htm>>.
- Chartered Institute of Procurement and Supply. *Delays of Just Half an Hour at Customs Could Cause One in Ten Businesses to Go Bankrupt*. 26 09 2018.
<<https://www.cips.org/en-gb/who-we-are/news/delays-of-just-half-an-hour-at-customs-could-cause-one-in-ten-businesses-to-go-bankrupt/>>.
- Cochran, Jeffery K. ve Balaji Ramanujam. «Carrier-Mode Logistics Optimization Of Inbound Supply Chains For Electronics Manufacturing.» *International Journal Of Production Economics* 103 (2006): 826-840.
- Dünya Bankası. «Lojistik Performans Endeksi Raporu.» 2012.
- Dünya Gazetesi. *Lojistikte '330 milyar lira' beklentisi*. 06 02 2018.
<<https://www.dunya.com/ekonomi/lojistikte-330-milyar-lira-beklentisi-haberi-401911>>.
- Dünya Ticaret Örgütü. «World Trade Statistical Review 2018.» 09 08 2018.
<https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2018_e/wts2018chapter08_e.pdf>.
- DeCarlo, Lawrence T. «On the meaning and use of kurtosis.» *Psychological methods* 2.3 (1997): 292.
- Ekol Lojistik. *Lojistik Terimleri Sözlüğü*. 06 07 2018. <<https://www.ekol.com/tr/lojistik-terimleri-sozlugu/>>.
- Esfahani, Hadi Salehi ve María Teresa Ramírez. «Institutions, infrastructure, and economic growth.» *Journal of development Economics* 70.2 (2003): 443-477.

- Fedderke, John ve Rob Garlick. «Infrastructure Development and Economic Growth in South Africa: A Review of the Accumulated Evidence.» 2008. *The Eastern Cape Socio Economic Consultative Council*. 12 2018.
<https://www.ecsecc.org/documentrepository/informationcentre/pp12_55323.pdf>.
- Groeneveld, Richard A. ve Glen Meeden. «Measuring Skewness and Kurtosis.» *The Statistician* 33 (1984): 391-399.
- Heaver, Trevor D. «The Role of Customs Administration in the Structure and Efficiency of International Logistics: An International Comparison.» *The international journal of Logistics Management* 3.1 (1992): 63-72.
- Heizer, Jay and Barry, Munson, Chuck Render. *Operations Management: Sustainability and Supply Chain Management*. 12. Pearson Education, 2016.
- Hopkins, Kenneth D. ve Douglas L. Weeks. «Tests for Normality and Measures of Skewness and Kurtosis: Their Place in Research Reporting.» *Educational and Psychological Measurement* 50 (1990): 717-729.
- IRU. *Model Highway Initiative: Regional Infrastructure Fund*. Rusya: IRU, 2013.
- Jeong, Jinchul. *Analysis of the factors and the roles of HRD in organizational learning styles as identified by key informants at selected corporations in the Republic of Korea (Doktora Tezi)*. Texas: A&M University, 2005.
- Joachim, Vogel. «Taxation and Public Opinion in Sweden: An Interpretation of Recent Survey Data.» *National Tax Journal* 27.4 (1974): 499-513.
- Küçükaltan, Berk. *Uluslararası ticaret kapsamında lojistik şirketlerinin gümrük faaliyetleri: Kapıkule örneği (Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2012.
- Kalkınma Bakanlığı. «Kalkınma Bakanlığı - Bilgi Toplumu Dairesi.» 10 06 2013. *Bilgi Toplumu*. <http://www.bilgitoplumu.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/Onuncu_Kalkinma_Planı.pdf>.
- Karaman, Koray. *Tedarik Zinciri Yönetimi*. 05 09 2017.
<<https://tedarikzinciri.wordpress.com/2012/01/16/tedarik-zinciri-yonetimi-surecleri/>>.
- Ketenci, Natalya. «The Effect of the European Union Customs Union on the Balance of Trade in Turkey.» *Foreign Trade Review* (2017): 219-232.
- Kobi Efor. *Türk lojistik sektörünün vizyonu 'Bölgesel Merkez' olmak; Bölge: Avrasya*. 31 05 2015. <<http://www.kobi-efor.com.tr/lojistik/turk-lojistik-sektorunun-vizyonu-bolgesel-merkez-olmak-bolge-avrasya-h4159.html>>.
- Kobu, Bülent. *Üretim Yönetimi*. Ankara: Beta Basım Yayın, 2017.
- Lee, H. L. ve C. Billington. «Managing supply chain inventory: pitfalls and opportunities.» *Sloan eManagement Review*, 3.33 (1992): 65-73.
- Lieb, Robert ve John Miller. «The Use Of Third-Party Logistics Services By Large US Manufacturers, The 2000 Survey.» *International Journal of Logistics: Research and Applications* 5.1 (2002).
- Mülga Ekonomi Bakanlığı İhracat Genel Müdürlüğü. *Yerel Paydaşlar İçin Kümelenme Kılavuzu*. 15 10 2016. <www.ekonomi.gov.tr>.
- Mülga Gümrük ve Ticaret Bakanlığı. *Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü*. 26 1 2018. <www.gtb.gov.tr>.
- McFadden, Daniel, Antti P. Talvitie ve vd. *Demand Model Estimation and Validation*. ABD, 1977.
- Moors, J. J. A. «The Meaning of Kurtosis: Darlington Reexamined.» *The American Statistician* 40 (1986): 283-284.
- Nunnally, Jum C. *Psychometric Theory*. New York: McGraw-Hill, 1967.
- OECD. *Interconnected Economies: Benefiting From Global Value Chains*. Paris: OECD, 2013.
- . «To What Extend Are High Quality Logistics Services Trade Facilitating?» 2011.

- OECD/WTO. *Aid for Trade at a Glance: Reducing Trade Costs for Inclusive, Sustainable Growth*. Paris: OECD Publishing, 2015.
- Onay, Meltem ve Hatice Sibel Kara. «Lojistik Dış Kaynaklama Uygulamalarının Örgüt Performansı Üzerine Etkileri,» *Ege Akademik Bakış* 9.2 (2009): 593-622.
- Opananon, Sathaporn ve Songyot Kitthamkesorn. «Border crossing design in light of the ASEAN Economic Community: Simulation based approach.» *Transport Policy* 48 (2016): 1-12.
- Stock, J.R. *Reverse Logistics In The Supply Chain*. ABD: Global Purchasing & Supply Chain Strategies Briefing, 2001.
- Subaşı, Mustafa Asım. *Gümrük işlemlerinin lojistik maliyetlere etkisi (Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2009.
- Tanyaş, Mehmet. «Hastane Lojistik Yönetimi Sunumu.» *Hastane Lojistik Yönetimi*. İstanbul, 2005. 11.
- . *Türkiye Lojistik Sektörü*. 09 Ekim 2011. 2 Ocak 2018.
<<http://www.lojistikdunyasi.net/turkiye-lojistik-sektoru.html>>.
- . «Türkiye Lojistik Sektörü 2018 - 2019 .» *Ekovitrin* (2018).
- . «Türkiye Lojistik Sektörünün Sorunları ve Çözüm Önerileri.» *YA/EM 30. Ulusal Kongresi*. İstanbul: Sabancı Üniversitesi, 2010. <<https://webnak.com.tr/blog/lojistik-sektoru/>>.
- Taylor, John C., Douglas R. Robideaux ve George C. Jackson. «U.S.-Canada Transportation and Logistics: Border Impacts and Costs, Causes, and Possible Solutions.» *Transportation Journal* 43.4 (2004): 5-21.
- The United Nations Centre for Trade Facilitation and Electronic Business (UN/CEFACT). «Case Studies on Implementing a Single Window (Çalışma Taslağı).» tarih yok.
<http://www.unece.org/fileadmin/DAM/cefact/single_window/draft_160905.pdf>.
- TÜİK. *Türkiye İstatistik Kurumu İstatistik Göstergeler*. 7 7 2018.
<<http://www.resmiistatistik.gov.tr/>>.
- Trade Code. *Trade in the balance: Europe's new Union Customs Code | White & Case LLP International Law Firm, Global Law Practice*. 18 12 2018.
<<https://www.whitecase.com/publications/insight/trade-balance-europes-new-union-customs-code>>.
- Tradelawchambers.com . *The importance of customs duties*. 03 01 2018.
<<https://tradelawchambers.com/raxo-what-s-on/31-the-importance-of-customs-duties.html> >.
- Tunç, Hakan ve Murat Kaya. «Türkiye’de Lojistik Sektörünün Gelişmesinde Dış Ticaretin Rolü Üzerine Bir Nedensellik Analizi.» *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi* 7.14 (2016): 58 - 65.
- Tuna, Okan. «Türkiye İçin Lojistik ve Denizcilik Stratejileri: Uluslararası ve Bölgesel Belirleyiciler.» *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 3.2 (2001): 208.
- UTİKAD. *UTİKAD Üye Listesi*. 02 04 2019.
<<http://www.utikad.org.tr/UTIKADUyeListesi.aspx>>.
- Uylukçu, Mehmet. *Lojistik Performansı ve Ölçülmesi*. 25 Aralık 2018. 12 2018.
<<http://lojistikkulubu.ist/lojistik-performansi-ve-olculmesi/>>.
- Wakeland, Cholette ve Venkat. *Kaynak Belirsiz*. tarih yok.
- Wakeland, Wayne, Susan Cholette ve Kumar Venkat. «Food transportation issues and reducing carbon footprint.» *Green Technologies in Food Production and Processing/Food Engineering Series* 3 (2001): 215-216.
- Widdowson, David. «International Trade Facilitation: The Customs Imperative,» *The APEC Workshop on the WTO Trade Facilitation Negotiations*. Kuala Lumpur, 2005.

İrfan SÜER, Adem EMRE - Uluslararası Lojistik Faaliyetlerinde Gümrük İdarelerinin Rolü

Winer, Russell S. «A Framework for Customer Relationship Management.» *California Management Review* 43.4 (2001): 104.